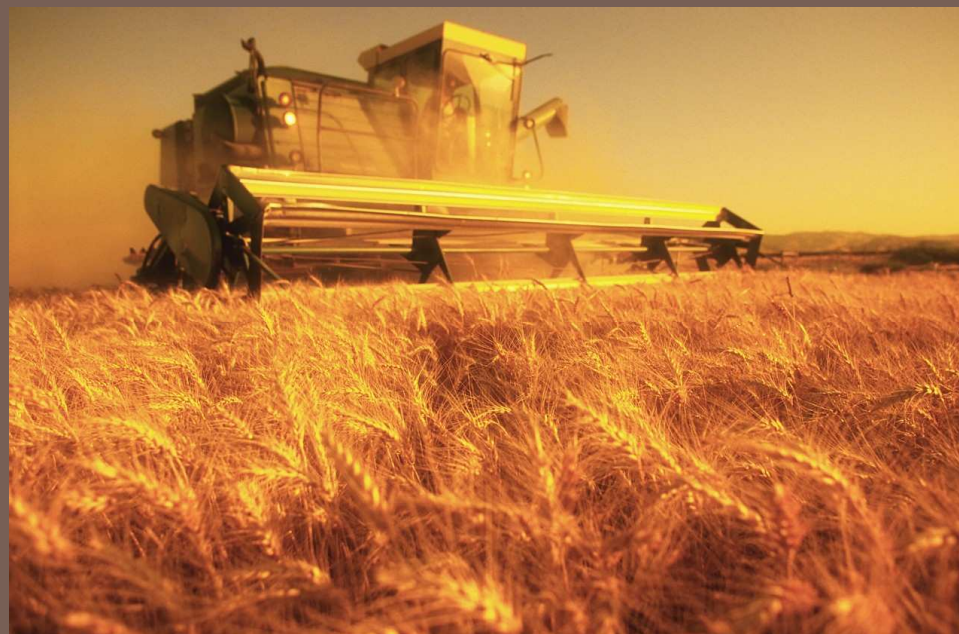

POLACY WOBEC GMO

RAPORT Z BADANIA

styczeń 2012

Plan badania i kwestionariusz - Julia Nowicka,
raport - Artur Kalinowski, realizacja badania - TNS Pentor

Spis treści

2

	Nr slajdu
Informacje o badaniu	3
Główne wnioski	5
Wyniki – wiedza o GMO	6
Wyniki – postawy wobec GMO	12
Dane demograficzne – osoby kojarzące pojęcie GMO vs. osoby nie mające wcześniejszego kontaktu z tym pojęciem	20

Informacje o badaniu (1 / 2)

3

Cele badania

- Poznanie postaw Polaków wobec stosowania w rolnictwie i przemyśle organizmów modyfikowanych genetycznie – w skrócie GMO;
- Poznanie poziomu wiedzy Polaków o GMO;

Informacje o badaniu

- Badanie zostało przeprowadzone w styczniu 2012 r. na próbie 1005 respondentów. Próba jest reprezentatywna dla ogółu Polaków powyżej 15 roku życia;
- Badanie zostało przeprowadzone w ramach cyklicznego badania typu omnibus, prowadzonego przez pracownię TNS Pentor. Jest ono oparte na warstwowym doborze próby i przeprowadzane techniką wywiadu osobistego, wspomaganego komputerowo (CAPI);
- Dane uzyskane w badaniu zostały poddane procedurze ważenia, w celu lepszego dopasowania struktury próby do struktury populacji.

Informacje o badaniu (2/2)

- weryfikacja wiedzy respondentów

4

Pierwsze pytania zadane respondentom weryfikowały ich wiedzę o GMO. Osoby, które nie miały wcześniejszego kontaktu z pojęciem organizmów modyfikowanych genetycznie lub zadeklarowały, że nie wiedzą prawie nic na ten temat nie brały udziału w dalszym badaniu. Dane demograficzne zostały zebrane od wszystkich respondentów.

Pytania z kwestionariusza

Pyt 1 Co Pana/Pani zdanie oznacza skrót GMO?
(pytanie otwarte)

Wywiad kontynuowany z wszystkimi respondentami niezależnie od odpowiedzi (N=1005)

Pyt. 2 Czy zetknął/zetknęła się Pan(i) z pojęciem organizmów modyfikowanych genetycznie (w skrócie GMO)?

- a) tak
- b) nie (przerwać wywiad)

Wywiad kontynuowany z osobami, które wybrały odpowiedź „a” (z 522 osobami)

Pyt. 3 Jak Pan(i) ocenia swoją wiedzę na temat GMO?

- a) posiadam dużą wiedzę na ten temat
- b) posiadam ogólne rozeznanie w temacie
- c) wiem niewiele na ten temat
- d) nie wiem prawie nic na ten temat (przerwać wywiad)

Wywiad kontynuowany z osobami, które wybrały odpowiedź a, b i c (z 382 osobami)

kolejne 10 pytań z kwestionariusza (pytania dotyczące poziomu wiedzy, emocjonalnego stosunku i zachowań związanych z zagadnieniem GMO)

Wywiad prowadzony z 382 respondentami wyselekcjonowanymi w poprzednich pytaniach

Główne wnioski

5

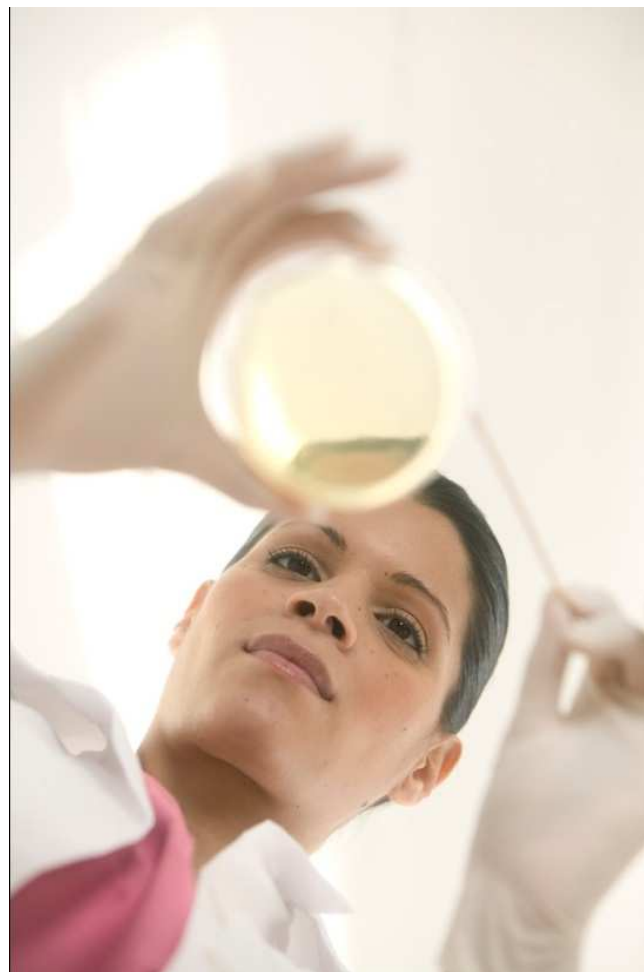
Próba ogólnopolska

- Prawie połowa Polaków w ogóle nie zetknęła się z pojęciem organizmów genetycznie modyfikowanych;
- Co szósty Polak deklaruje, że sprawdza produkt spożywczy pod kątem zawartości składników na bazie GMO;
- Osoby znające pojęcie GMO i deklarujące jakiegokolwiek rozeznanie w tym zakresie to osoby lepiej wykształcone i młodsze.

Próba zawężona do osób kojarzących pojęcie GMO oraz deklarujących jakiegokolwiek rozeznanie w tym temacie

- Nawet w tej grupie poziom wiedzy o GMO jest raczej niski. Respondenci pytani o szczegółowe kwestie związane z GMO bardzo często wybierają odpowiedzi neutralne – „ani się zgadzam, ani się nie zgadzam” lub „nie wiem/trudno powiedzieć”. Samoocena wiedzy respondentów też nie pozostawia w tym zakresie wątpliwości;
- GMO kojarzone jest głównie ze światem roślin i produktów spożywczych powstałych na tej bazie. Jednocześnie większość ankietowanych uważa, że taka żywność ma niekorzystny wpływ na zdrowie konsumenta;
- Respondenci postrzegają stosowanie GMO jako źródło zagrożeń, a jednocześnie nie wykluczają istnienia wielu korzyści. Mają więc do GMO stosunek ambiwalentny;
- Istnieje akceptacja dla wykorzystywania GMO do produkcji leków. Głosy w sprawie modyfikacji roślin są podzielone praktycznie po równo. Wobec modyfikacji genetycznych w obszarze świata zwierzęcego występuje wyraźny sprzeciw ;
- Jedna czwarta respondentów w ogóle zakazałaby zarówno badań dotyczących modyfikacji genetycznych, jak i wprowadzania ich efektów w życie. Jedna trzecia respondentów gotowa byłaby zgodzić się na wprowadzanie GMO do codziennego życia pod warunkiem, że brak szkodliwości tych rozwiązań zostałby potwierdzony badaniami;
- Dwie trzecie respondentów użyłaby leku na bazie GMO w celu ratowania własnego życia. Ponad jedna czwarta badanych skorzystałaby z takiego leku w celu poprawy jakości życia. Mniej niż jedna piąta badanych sięgnęłaby po taki lek jako suplement na zasadzie uzupełnienia codziennej diety.

WIEDZA O GMO

Wiedza o GMO (1/5)

7

**Co Pana(i) zdaniem oznacza skrót GMO?
(pytanie otwarte)**

Odpowiedzi (brak narzuconej respondentowi kafeterii)	Procent odpowiedzi
Nie wiem	65,9%
Genetycznie modyfikowana żywność	15,3%
Modyfikowanie genetyczne	6,1%
Modyfikowana żywność	4,5%
Genetyczne modyfikowanie organizmów	3,3%
Inne odpowiedzi	4,5%

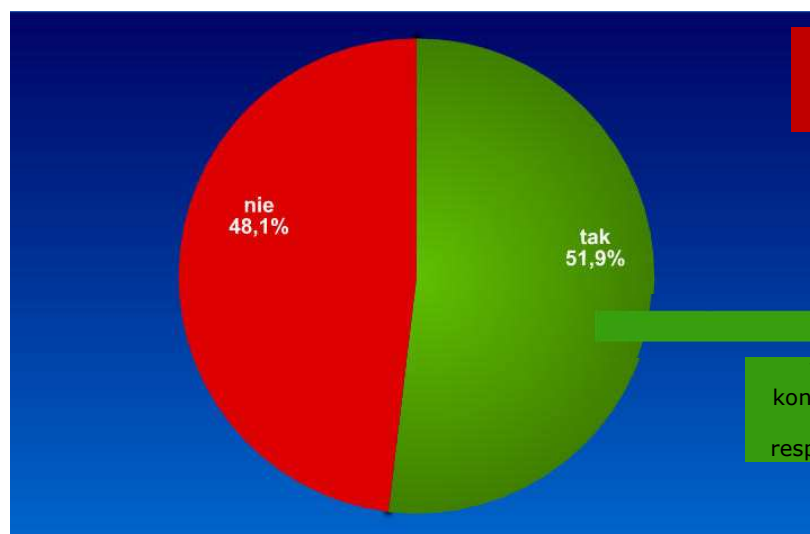
Trzy czwarte ankietowanych miało problem z rozszyfrowaniem skrótu GMO. Prawie jedna piąta kojarzyła GMO z żywnością (kategorie odpowiedzi – genetycznie modyfikowana żywność, modyfikowana żywność). Tylko 3,3 procent odpowiedzi można uznać za w pełni poprawne.

N=1005

Wiedza o GMO (2/5)

8

Czy zetknął/zetknęła się Pan(i) z pojęciem organizmów modyfikowanych genetycznie, w skrócie GMO?

N=1005

Jak ocenia Pan(i) swoją wiedzę na temat GMO?

N=523

Tylko nieco ponad połowa respondentów zadeklarowała wcześniejszy kontakt z pojęciem organizmów genetycznie modyfikowanych. Dalszą część wywiadu prowadzono wyłącznie z tymi osobami. Jedynie 2 procent osób w tej grupie oceniło swoją wiedzę na temat GMO jako dużą, 22,9 procent określiło swój poziom wiedzy jako „ogólne rozeznanie”. Do braku jakiegokolwiek wiedzy przyznało się 26,9 procent respondentów. Zakładając, że odsiane w poprzednim pytaniu 48,1 procent reprezentatywnej próby również ma co najwyżej szczątkowe informacje o GMO możemy powiedzieć, że 66% Polaków w wieku 15 i więcej lat nie ma nawet podstawowej wiedzy w tej dziedzinie.

Wiedza o GMO (3/5)

9

Czy Pana(i) zdaniem, organizm genetycznie modyfikowany to...

	Odpowiedzi (możliwość wybrania tylko jednej)	Procent wskazań
■	...każdy żywy organizm, który ma gen lub geny innego gatunku?	29,1%
+	...każdy żywy organizm poza człowiekiem, który ma gen lub geny innego gatunku?	35,5%
■	...jedynie rośliny, które mają gen lub geny innego gatunku?	32,9%
■	...jedynie zwierzęta, które mają gen lub geny innego gatunku?	1,1%
	nie wiem/trudno powiedzieć	1,4%

■ prawidłowa odpowiedź   ■ błędna odpowiedź

Większość z ankietowanych (35,5%) trafnie wskazała prawidłową definicję GMO, choć niewiele mniej odpowiedzi uzyskały propozycje definicji uwzględniającej wszystkie żywe organizmy oraz uwzględniające tylko świat roślinny.

N=382

Wiedza o GMO (4/5)

10

Czy Pana(i) zdaniem, modyfikuje się genetycznie...

	Tak	Nie	Nie wiem
+ ...soję, w celu nadania jej odporności na herbicydy?	63,4%	6,4%	30,2%
+ ...kukurydzę, w celu nadania jej odporności na owady szkodniki roślin?	71,9%	5,1%	23%
+ ...rzepak, w celu nadania mu odporności na herbicydy?	55,1%	10,1%	34,8%
- ...krowę, w celu produkcji masła wzbogaconego o kwasy tłuszczowe omega-3?	23,6%	29,8%	46,6%
+ ...bakterie w celu produkcji insuliny?	30%	16,6%	53,3%

+ prawidłowa odpowiedź   **-** błędna odpowiedź

Najsilniej kojarzona z modyfikowaniem genetycznym była kukurydza, w mniejszym stopniu soja i rzepak. Prawie jedna czwarta ankietowanych wybrała jedyną błędną w tym pytaniu odpowiedź (krowę). Aż 70 procent ankietowanych nie wie, że modyfikuje się genetycznie również bakterie, w celu produkcji insuliny.

N=382

Wiedza o GMO (5/5)

11

Czy Pana(i) zdaniem , uprawa roślin genetycznie modyfikowanych jest..

Odpowiedzi (możliwość wybrania tylko jednej)	Procent wskazań
 ...dozwolona we wszystkich państwach świata, wyłącznie w ściśle kontrolowanych warunkach, na skalę doświadczalną	8,7%
 ...dozwolona we wszystkich państwach świata na skalę przemysłową, bez żadnych ograniczeń i regulacji prawnych	8,5%
 ...uzależniona od regulacji prawnych obowiązujących w danym państwie, w niektórych państwach dopuszcza się uprawę tylko na skalę doświadczalną, w innych na skalę przemysłową	60,6%
nie wiem/ trudno powiedzieć (możliwość odpowiedzi nieprezentowana respondentowi)	22,2%

 prawidłowa odpowiedź   błędna odpowiedź

Ponad 60 procent respondentów wskazuje, że na świecie zakres upraw roślin modyfikowanych uzależniony jest od wewnętrznych regulacji krajowych, co jest odpowiedzią prawidłową. Należy zauważyć, że prawie jedna czwarta respondentów nie wybrała żadnej z możliwych odpowiedzi.

N=382

POSTAWY WOBEC GMO

Postawy wobec GMO

– percepcja zagrożeń

13

Na ile się Pan(i) zgadza lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?

stwierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
Wprowadzenie do hodowli GMO służy wyłącznie interesom biznesowym firm produkujących te organizmy	28,6%	32,1%	29,5%	8,8%	1%
Żywność wyprodukowana na bazie GMO ma niekorzystny wpływ na zdrowie konsumenta	23,8%	33,3%	34,2%	7,6%	1,1%
Wprowadzenie do naturalnego środowiska GMO spowoduje, że geny sztucznie wprowadzone do nich będą się rozpowszechniały bez żadnej kontroli	17,8%	35,8%	32,1%	12,6%	1,7%
Wprowadzenie do hodowli GMO powoduje zmniejszenie różnorodności biologicznej gatunków	17,6%	27,8%	37,5%	15,3%	1,8%
Spożywanie żywności wyprodukowanej z wykorzystaniem GMO może w sposób niekontrolowany zmodyfikować nasze własne DNA	15,4%	35,9%	31,5%	14,8%	2,3%
Spożywanie żywności wyprodukowanej na bazie GMO wywołuje dziedziczne, nieodwracalne zmiany w DNA konsumenta – człowieka lub zwierzęcia	14,6%	29,6%	41,2%	12,3%	2,2%

Opis wyników na slajdzie 15

N=382

Postawy wobec GMO

– percepcja korzyści

14

Na ile się Pan(i) zgadza lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?

stwierdzenie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Ani się zgadzam, ani się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
Modyfikacja genetyczna to metoda służąca otrzymywaniu nowych odmian roślin, wydajniejszych w hodowli	24,5%	47,2%	18,5%	7,1%	2,7%
Dzięki modyfikacji genetycznej można poprawić smak, zapach i inne cechy produktów spożywczych	20,7%	39,6%	25,7%	10,1%	3,9%
Modyfikacje cech genetycznych mogą pozwolić na rozszerzenie terenu upraw na regiony dotychczas nieprzyjazne rolnictwu ze względu na np. na zasolenie, susze, wysokie lub niskie temperatury itp.	15,4%	43,8%	28,7%	8,1%	4%
GMO mogą być źródłem nowych, nieznanych dotychczas substancji o praktycznym zastosowaniu, np. w lekach, masach plastycznych, niciach, tkaninach	14,4%	44,6%	31,9%	6,3%	2,9%
GMO mogą być źródłem ważnych i potrzebnych substancji, np. leków, materiałów biodegradowalnych	11,4%	31,4%	43,1%	10,8%	3,4%
Uprawy roślin genetycznie modyfikowanych prowadzą do zmniejszenia degradacji gleby i wody	10,3%	26,1%	42,4%	16,4%	4,9%
GMO mogą pomóc w uzyskaniu alternatywnych źródeł energii	9,6%	30,7%	42,3%	14%	3,4%
Modyfikacja cech genetycznych może być wykorzystana do opracowania nowych metod trudno dostępnych bogactw naturalnych	7,9%	25,4%	46,3%	15,7%	4,6%

N=382

Opis wyników na slajdzie 15

Postawy wobec GMO

– percepcja korzyści i zagrożeń, opis wyników

15

BRAK WIEDZY

- Duży odsetek odpowiedzi stanowiły oceny neutralne, czyli wskazania „ani się zgadzam, ani się nie zgadzam”. W większości przypadków oceny neutralne stanowiły największy procent odpowiedzi. Świadczyć to może o braku szczegółowej wiedzy respondentów o GMO, ale także o pewnym dystansowaniu się do tematu;

AMBIWALENTNY STOSUNEK

- Ankietowani z reguły nie wykluczają ani potencjalnych zagrożeń, ani korzyści płynących ze stosowania GMO. Ci z ankietowanych, którzy nie zajęli neutralnego stanowiska wobec prezentowanych im kwestii, skłonni byli zgadzać się zarówno ze stwierdzeniami związanymi z pozytywnymi jak i negatywnymi aspektami GMO. Jednocześnie zaobserwowano względnie niski odsetek odpowiedzi „raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”;

ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z GMO

- Respondenci najczęściej wybierali stwierdzenie, iż wprowadzanie GMO do hodowli służy tylko i wyłącznie interesom firm produkujących te organizmy oraz że żywność produkowana na bazie GMO ma niekorzystny wpływ na zdrowie konsumenta. Z tak sformułowanymi tezami zgadzała się większość ankietowanych;

KORZYŚCI Z GMO

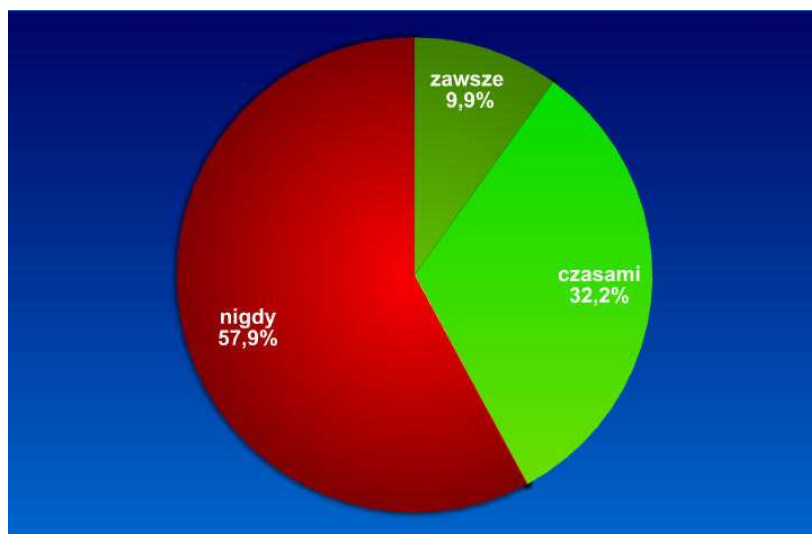
- Ankietowani najczęściej skłonni byli się zgodzić ze stwierdzeniem, iż modyfikacje genetyczne pozwalają stworzyć odmiany roślin wydajniejszych w hodowli oraz że pozwalają na poprawę parametrów spożywczych, takich jak smak i zapach. Większość respondentów również zgodziła się z opinią, że dzięki GMO można uzyskać nowe substancje np. leki oraz rozszerzyć uprawy na nieprzyjazne dotąd rolnictwu tereny.

N=382

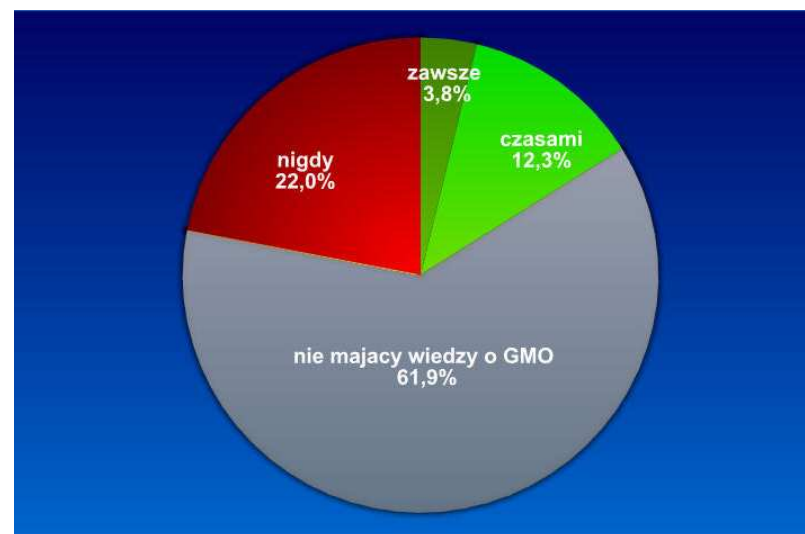
Postawy wobec GMO

– sprawdzanie etykiet na produktach

Czy kupując produkty spożywcze, sprawdza Pan(i) czy zawierają składniki powstałe w wyniku modyfikacji genetycznych?

Wykres przedstawiający rozkład odpowiedzi respondentów, deklarujących jakiegokolwiek rozeznanie w tematyce GMO (N=382)

Wykres przedstawiający rozkład odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem grupy osób, które nie mają jakiegokolwiek wiedzy o GMO (N=1005)

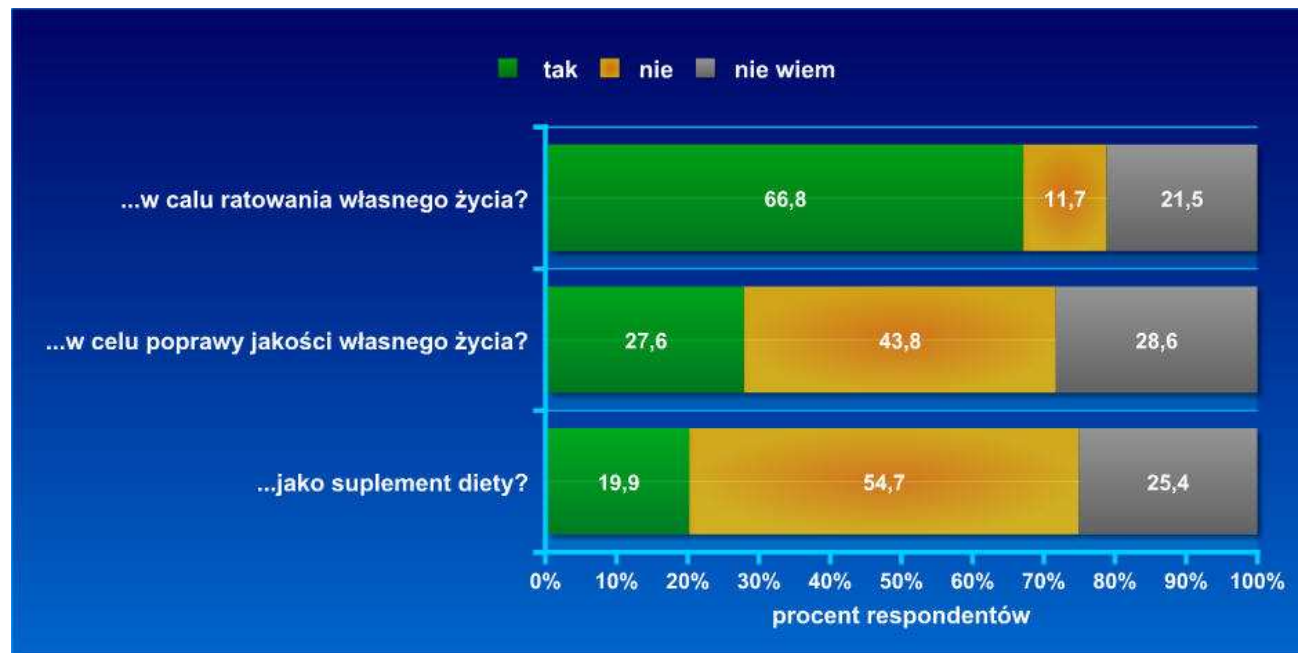
Większość ankietowanych nie sprawdza kupowanych produktów spożywczych pod kątem zawartości składników na bazie GMO. Jeśli założyć, że odrzuceni na wstępie badania respondenci (posiadający co najwyżej znikomą wiedzę o GMO) również tego nie robią, widać że informacji o GMO na etykietach produktów szuka nieco ponad 16 procent Polaków, w tym 3,8 procent robi to zawsze.

N=382

Postawy wobec GMO

– deklaracja użycia leku na bazie GMO

Czy użył(a)by Pan(i) leku powstałego dzięki wykorzystaniu GMO...

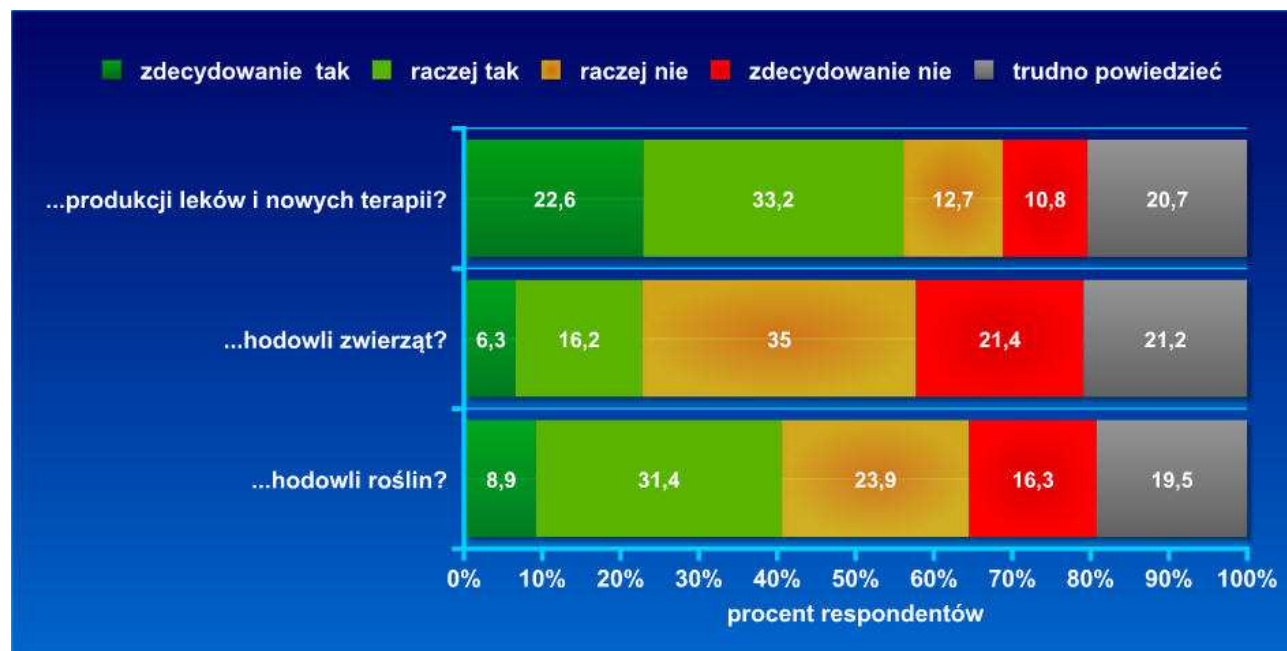

Większość ankietowanych deklaruje, że użyłaby leku na bazie GMO w celu ratowania własnego życia. Ponad jedna czwarta ankietowanych sięgnęłaby po taki lek w celu poprawy jego jakości. Mniej niż jedna piąta osób badanych zastosowałaby taki lek jako suplement, na zasadzie uzupełnienia codziennej diety. We wszystkich pytaniach dotyczących zastosowania leku na bazie GMO odnotowano wysoki odsetek osób niezdecydowanych.

Postawy wobec GMO

– akceptacja kierunków rozwoju

Czy Pana(i) zdaniem należy opracowywać nowe GMO i nowe związane z nimi technologie w zakresie ...

Większość ankietowanych akceptuje fakt rozwoju technologii GMO w obszarze produkcji leków i nowych terapii. Jeśli chodzi o hodowlę roślin, głosy za i przeciw mniej więcej rozkładają się po równo, natomiast większość ankietowanych jest przeciw modyfikowaniu genetycznym zwierząt.

Postawy wobec GMO

– uregulowania prawne

19

Czy Pan(i) osobiście ...

odpowieź (jedna do wyboru)	procent wskazań
...zakazał(a)by wszelkich doświadczeń w zakresie modyfikacji genetycznych i wprowadzania w nasze codzienne życie zmodyfikowanych organizmów	25,4%
...pozwolił(a)by tylko na doświadczenia w kontrolowanych laboratoriach	24,1%
...pozwolił(a)by na wprowadzenie GMO do codziennego życia, ale tylko wtedy, gdy wieloletnie badania wykażą, że takie organizmy nie mają negatywnego wpływu na ludzi, zwierzęta oraz środowisko	32,6%
...zezwoił(a)by na wprowadzenie GMO do naszego codziennego życia bez specjalnych badań	1,2%
nie wiem/trudno powiedzieć (nie czytane respondentowi)	16,7%

Jedna trzecia respondentów opowiedziała się za ostrożną opcją, zakładającą wprowadzenie GMO dopiero po wieloletnich badaniach, wykazujących brak szkodliwości. Jedna czwarta badanych jest w ogóle przeciwna doświadczeniom w zakresie modyfikacji genetycznych i wprowadzaniu GMO do powszechnego użytku. Niewiele mniejszy odsetek badanych pozwoliłby na doświadczenia w kontrolowanych warunkach. Co setny badany zezwoiłby na wprowadzanie GMO bez żadnych specjalnych badań.

N=382

DANE DEMOGRAFICZNE

porównanie grupy osób posiadających jakiegokolwiek
rozeznanie w obszarze GMO i nie posiadających takiego
rozeznania

Dane demograficzne (1/3)

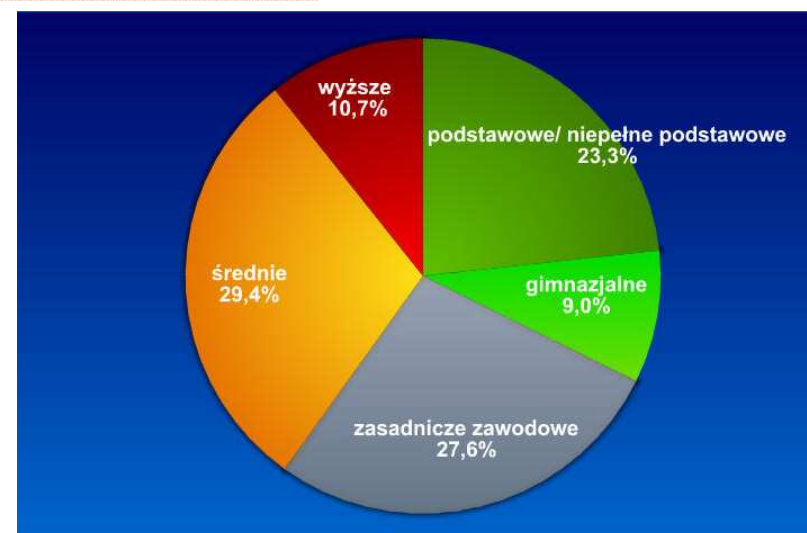
21

Wykształcenie

z „wiedzą o GMO”

N= 382

bez „wiedzy o GMO”

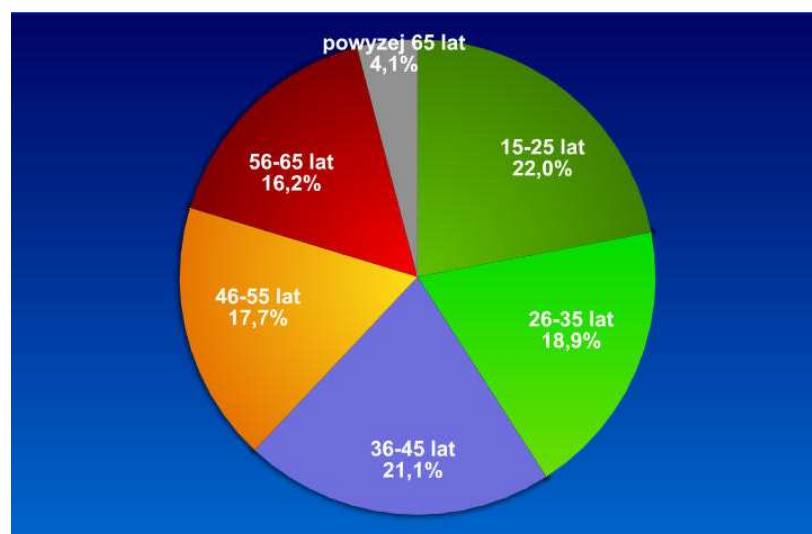
N= 623

W ankietowanych posiadających rozeznanie w tematyce GMO przeważają wyraźnie osoby z wykształceniem wyższym. Jest ich trzykrotnie więcej niż w grupie nie kojarzącej pojęcia GMO. W drugiej grupie jest za to znacznie więcej osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym.

Dane demograficzne (2/3)

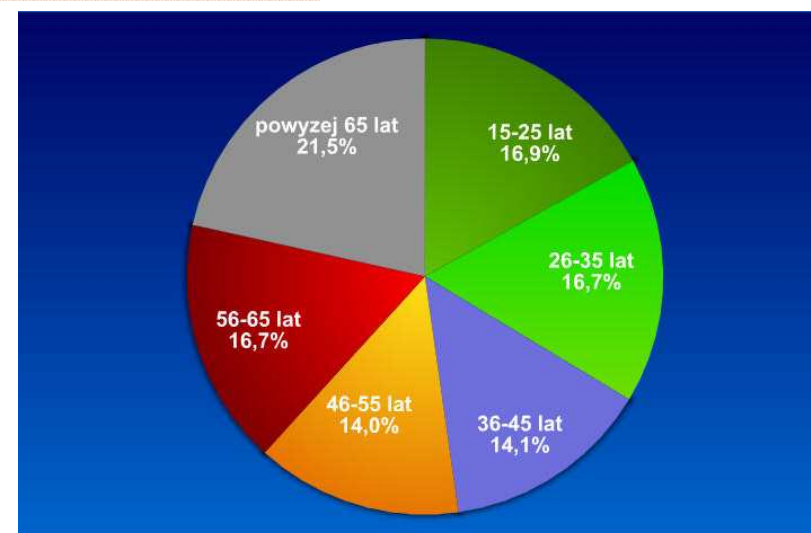
22

Wiek

z „wiedzą o GMO”

N= 382

bez „wiedzy o GMO”

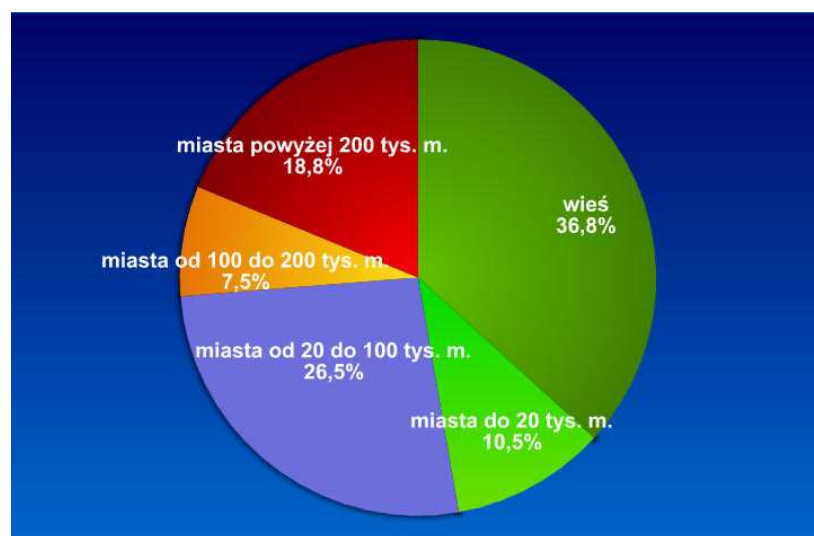
N= 623

Respondenci zakwalifikowani do grupy „bez wiedzy o GMO” to osoby starsze. Wśród nich wyraźnie nadreprezentowany jest najstarszy przedział wiekowy – powyżej 65 roku życia.

Dane demograficzne (3/3)

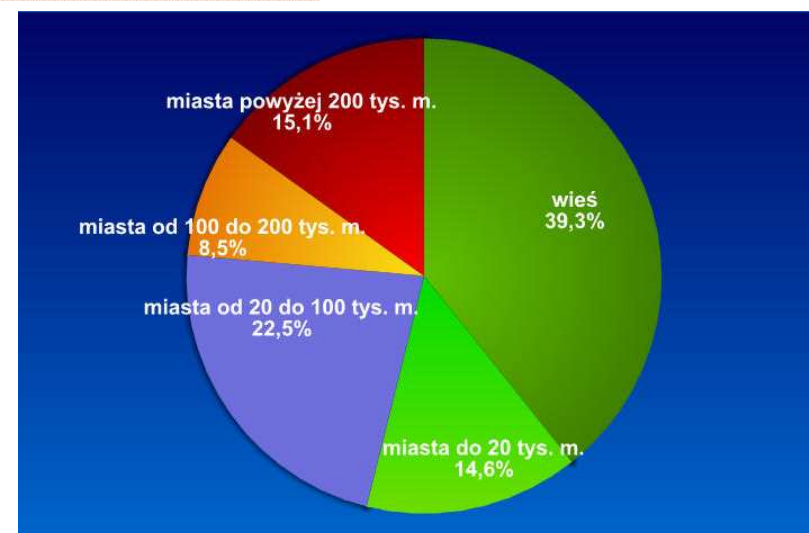
23

Miejsce zamieszkania

z „wiedzą o GMO”

N= 382

bez „wiedzy o GMO”

N= 623

W porównaniu do grupy osób posiadających rozeznanie w tematyce GMO, wśród osób nie posiadających takiej wiedzy więcej jest mieszkańców wsi i małych miast. Różnice te jednak nie są tak wyraźne jak w przypadku wyżej wymienionych zmiennych demograficznych (wykształcenie i wiek).